

آیین نامه تعیین حدود صلاحیت ماماهاى کارشناسى و کارشناسى ارشد

ماده 1 - تعريف ماما

ماما به شخصى اطلاق مى شود كه تحصيلات مامايى را در حد كارشناسى ، كارشناسى ارشد و دكترى برابر مقررات در مراكز آموزش داخلى و خارجى به پايان رسانيده و موفق به اخذ مدرک تحصيلى از مراكز معتبر مورد تائيد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشكى شده باشد. او قادر است خدمات بهداشت بارورى را (از تولد تا سالمندى) به زنان، خانواده و جامعه ارائه نمايد و موجب ارتقاى سلامت مادر، نوزاد و در نهايت جامعه گردد. وى مى تواند با ارائه اقدامات اورژانس در نبود پزشک و ارجاع به موقع، به نجات جان مادر و نوزاد کمک نمايد.

همچنين مى تواند به عنوان محقق، مجرى يا همكار طرح تحقيقاتى به امر مديريت و پژوهش در کار حرفه‌اى خود بپردازد. ماما مى تواند خدمات مامايى را با توجه به حدود شرح وظايف در بیمارستان‌ها، درمانگاهها، واحدهاى بهداشتى، مراكز مشاوره مامائى، منازل، دفاتر کار مامايى و سازمانها ارايه دهد.

با عنايت به تعريف فوق، ماما موظف است در حيطه شرح وظايف ذيل در جايگاه خود انجام وظيفه نمايد.

تبصره 1: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشكى مى تواند بنا به نياز سيستم شبكه و واحدهاى تابعه، زير نظر مديريت شبكه، متخصصين زنان و مامايى، كارشناسان و كارشناسان ارشد مامايى از وجود كاردانهاى مامايى استفاده خدمتى مورد نياز را به عمل آورد.

تبصره 2: ماما موظف است ضمن تشخيص موارد غيرطبيعى در فرآيند مراقبتها، مددجو را به پزشک متخصص ارجاع دهد. مسئوليت پيگيرى پس خوراند و ادامه مراقبتها بنا به توصيه‌هاى پزشک مربوطه به عهده وى مى باشد.

تبصره 3: ماما بايد در ارايه كلييه خدمات خود استانداردهاى شغلى، حدود وظايف و اخلاق حرفه‌اى در حقوق بيمار را رعايت نمايد.

در اين آئين نامه به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشكى "وزارت"، پزشک متخصص زنان و زايمان "پزشک"، آخرين دستورالعمل هاى صادره از وزارت بهداشت "دستورالعمل" گفته مى شود.

ماده 2: شرح وظایف ماما در حوزه بهداشت باروری

1 - دوران قبل از بارداری:

وظایف ماما در دوران قبل از بارداری شامل: آموزش، مشاوره، غربالگری و ارائه خدمات مطابق دستورالعمل می باشد.

2 - دوران بارداری

1-2 - خدمات سرپائی

- گرفتن شرح حال، تاریخچه مامایی و تعیین تاریخ احتمالی زایمان
  - انجام معاینات فیزیکی و مانورهای لئوپولد
  - معاینات ارزیابی لگن
  - توزین، کنترل علائم حیاتی، بررسی ارتفاع رحم، پایش رشد جنین و سمع صدای قلب جنین
  - درخواست آزمایشات تشخیص حاملگی (خون، ادرار)
  - درخواست آزمایشات معمول حین حاملگی: مطابق با دستورالعمل شامل: کامل ادرار، کشت ادرار، CREATININE, BUN, HBSAb, HBSAg, VDRL, FBS, CBC Diff, Hct, Hb, Blood Group RH, HIV, GCT, GTT, CHOLESTROL, TRIGLYCERIDE, تیتراژ آنتی بادی ضد سرخجه، کومبس غیرمستقیم
  - درخواست سونوگرافی حاملگی، بررسی سلامت جنین و بیوفیزیکیال پروفایل
  - مشاوره و آموزش دوران بارداری در زمینه بهداشت فردی، تغذیه، علائم هشدار، مصرف داروها، رفتارهای پرخطر، عوامل خطر محیطی و شغلی، بهداشت دهان و دندان، ورزشهای دوران بارداری و آمادگی جسمی و روحی دوران بارداری، وضعیتهای مختلف زایمان، مزایای زایمان طبیعی، مضرات سزارین های غیر ضرور، ترویج تغذیه با شیرمادر، مراقبت از نوزاد، مراقبتهای پس از زایمان و تنظیم خانواده
  - صدور گواهی سلامت مادر برای شرکت در کلاسهای آمادگی دوران بارداری و زایمان
  - برگزاری کلاسهای آموزش دوران بارداری، کلاسهای آمادگی برای زایمان
  - آموزش روشهای بی‌دردی و کاهش درد زایمان برای مادر و همراه
  - ارزیابی سلامت جنین شامل: بررسی حرکات جنین، NST
- تبصره 4: ماما می تواند OCT (Oxytocin Challenge Test) را زیر نظر پزشک انجام دهد.
- تجویز داروهای مجاز در حاملگی طبق لیست پیوست و برابر دستورالعملهای مربوطه
  - انجام کلیه مراقبتهای لازم از مادران باردار مبتلا به بیماریهای داخلی و جراحی طبق دستورالعمل

2-2 -وظائف مربوط به گروه مادران پرخطر بستری

انجام اقدامات مراقبتی و درمانی در گروه مادران باردار پرخطر بستری بر اساس دستورالعمل و دستور پزشک

3 - حین لیر و زایمان

- گرفتن شرح حال، معاینه فیزیکی و ثبت در پرونده
- تصمیم‌گیری، دستور پذیرش و تشکیل پرونده مطابق فرم های مربوطه
- معاینه واژینال و ثبت پیشرفت زایمانی در فرم پارتوگراف و پرونده مادر
- تشخیص فوریت های مامائی و اطلاع به پزشک مقیم یا آنکال برای حضور بر بالین بیمار

- درخواست انجام آزمایشات (خون، ادرار، فرن تست، نیتراژین تست، رزرو خون) تبصره 5: انجام فرن تست و نیتراژین تست به عهده ماما است.
- درخواست روش‌های پاراکلینیکی (سونوگرافی، رادیوگرافی، NST، BPS)
- تبصره 6: ماما می‌تواند OCT را به منظور ختم حاملگی زیر نظر پزشک انجام دهد.
- انجام اقدامات اورژانس مامایی در مواقع عدم دسترسی به پزشک و ارجاع مادر یا نوزاد به سطوح بالاتر مراقبتی منطقه
- دستور و نظارت بر انجام شیو و انما
- پذیرش زائو در اتاق درد و زایمان
- کنترل صدای قلب جنین و ثبت آن
- انجام فیتال مانیتورینگ و تفسیر نتایج آن (پس از طی دوره‌های آموزشی)
- کنترل علایم حیاتی مادر
- کنترل انقباضات رحمی (طول مدت، شدت و فاصله انقباضات) و ثبت در پرونده
- گرفتن رگ و مایع درمانی وریدی و انواع تزریقات طبق دستور پزشک
- تزریق سولفات منیزیم به بیماران مبتلا به پره اکلامپسی و اکلامپسی در صورت عدم حضور پزشک (دوز اولیه انفوزیون عضلانی در واحدهای تسهیلات زایمانی و در موارد اورژانس تا دسترسی به پزشک و مراکز درمانی تخصصی) طبق دستورالعمل
- تحریک زایمانی (INDUCTION)، تقویت و تشدید دردهای زایمان (AGUMENTATION) با دستور پزشک مطابق با دستورالعمل
- آماده نمودن مادر برای انجام سزارین شامل: تشکیل پرونده، درخواست آزمایشها، سونداژ مثانه و انجام مراقبت‌های روتین قبل از سزارین
- درخواست آزمایشات کلیوی و کبدی در هیپرتانسیون بارداری (براساس دستورالعمل)
- استفاده و به کار بردن روش‌های غیردارویی کاهش درد زایمان شامل: ماساژ، آروماتراپی، طب فشاری، تزریق داخل جلدی آب مقطر استریل، گرما و سرما درمانی، بیوفیدبک، موسیقی درمانی، الگوهای تنفسی، تن آرامی، تصویرسازی، تجسم مثبت، وضعیت‌های مختلف لیبر و زایمان، TENS، استفاده از حضور همراه آموزش دیده
- مراقبت از مادر هنگام استفاده از روش‌های دارویی کاهش درد زایمان (آپیدورال و انتونوکس) زیر نظر پزشک متخصص بیهوشی
- تبصره 7: به کارگیری روش‌های دارویی و غیر دارویی کاهش درد زایمان منحصراً پس از طی دوره‌های آموزشی مورد تأیید وزارت یا سازمان نظام پزشکی مجاز می‌باشد.
- حضور در طی مراحل لیبر و زایمان به عنوان همراه (دولا)
- انجام زایمان در آب در صورت تمایل مادر (انجام زایمان در آب می‌بایست بر اساس دستورالعمل و با موافقت متخصص کودکان بیمارستان باشد).
- انجام مراحل مختلف زایمان با نمایش سر به طور مستقل (سه مرحله زایمانی)

- استفاده از بی‌حسی موضعی برای انجام و ترمیم اپی‌زیاتومی
  - ترمیم پارگی پرینه درجه یک و دو
  - انجام زایمان با نمایش ته در بارداری سوم و بالاتر (در مواقع اورژانس و عدم حضور پزشک)
  - انجام کوراژ رحم در صورت عدم خروج جفت در صورت عدم دسترسی به پزشک و موارد اورژانس
  - انجام فوریت‌های مامایی در صورت عدم حضور پزشک (به جز گذاردن انواع فورسپس و واکيوم)
- تبصره 8: گذاردن واکيوم فقط توسط کارشناس ارشد مامائی مجاز میباشد.

- احیای مادر و نوزاد طبق دستورالعمل
- تجویز داروهای مجاز طبق لیست پیوست و برابر دستورالعمل
- معاینه جفت و بند ناف از نظر وجود ناهنجاریها و کامل بودن جفت
- مراقبت اولیه نوزاد در اتاق زایمان طبق دستورالعمل شامل:

ارزیابی قبل از تولد نوزاد، آماده سازی شرایط مناسب دما و مراقبت از نوزاد، قرار دادن نوزاد در محیط با دمای مناسب، احیای نوزادان نیازمند احیا، کلامپ و بریدن بند ناف، خشک کردن نوزاد، برقراری تماس پوست با پوست مادر و نوزاد، تعیین و ثبت آپگار نوزاد در دقیقه اول، تعیین و ثبت آپگار نوزاد در دقیقه پنجم، بررسی علائم حیاتی نوزاد، ارزیابی سلامت ظاهری نوزاد، تعیین هویت نوزاد

- اعلام جنسیت و نشان دادن نوزاد به مادر
- دستورات انتقال نوزاد از اتاق زایمان به بخش بعد از زایمان و اجرای طرح همجواری
- صدور گواهی فوت نوزاد در صورت بروز مرده زایی یا مرگ نوزاد

4: بعد از زایمان (زایمان طبیعی و سزارین)

4-1 - در اتاق زایمان

- قرار دادن مادر و نوزاد در وضعیت راحت، کنترل و نظارت بر انجام ثبت اثر انگشت مادر، اثر کف پای نوزاد در پرونده
- بستن دستبند نوزاد با توجه به مندرجات پرونده
- انجام اولین تغذیه پستانی نوزاد، شیردهی و برقراری تماس پوستی بلافاصله پس از تولد مطابق با دستورالعمل
- درخواست آزمایشات کومبس مستقیم و غیرمستقیم
- تجویز آمپول روگام
- کنترل وضعیت مادر بعد از زایمان شامل: علائم حیاتی، خونریزی واژینال، قوام رحم، ارتفاع رحم، هوشیاری مادر، بررسی مثانه، حجم ادرار و ادامه مراقبت‌ها طبق دستورالعمل تا حداقل 2 ساعت پس از زایمان و ثبت مراقبت‌های ارائه شده در پرونده
- کنترل خونریزی رحم: ماساژ دستی، بررسی وضعیت رحم، بررسی پرینه
- تجویز داروهای کنترل کننده خونریزی مانند: اکسی توسین و مترژن
- اقدام به تخلیه مثانه در صورت احتباس ادرار مطابق پروتکل وزارت بهداشت
- مراقبت‌های مرحله چهارم زایمان طبق دستورالعمل
- ثبت شرح زایمان و دستورات بعد از زایمان در پرونده

- گزارش موارد غیرطبیعی پس از زایمان نظیر خونریزی واژینال، علائم حیاتی غیرطبیعی، وارونگی رحم، چسبندگی جفت به پزشک و انجام اقدامات اورژانس در صورت عدم حضور پزشک تا زمان دسترسی به پزشک
- صدور گواهی ولادت
- دستور انتقال مادر و نوزاد به بخش بعد از زایمان و اجرای طرح هم جواری مادر و نوزاد

2-4 - وظائف مربوط به مراقبت مادر در بخش هم اتاقی مادر و نوزاد (از 2 ساعت پس از زایمان تا زمان

ترخیص)

- کنترل علائم حیاتی، خونریزی، قوام رحم، ارتفاع رحم، هوشیاری مادر، وضعیت پرینه، وضعیت مثانه، وضعیت پستان، شیردهی، بررسی ادم پاها و وضعیت حرکتی مادر در بخش بعد از زایمان (طبق دستورالعمل)
  - آموزش تمرینات توانبخشی بعد از زایمان
  - گزارش هرگونه موارد غیرطبیعی به پزشک، درخواست حضور او و انجام فوریتهای پزشکی تا زمان حضور یا دسترسی به پزشک
  - انجام مراقبتهای پس از زایمان، اجرای دستورات دارویی و سایر اقدامات در گروه مادران پرخطر بستری (طبق دستورالعمل و بر اساس دستور پزشک)
  - آموزش مراقبتهای بهداشتی محل اپی زیاتومی
  - آموزش به مادر در مورد مراقبت از خود شامل: مراقبت از پستان و نحوه شیردادن، تغذیه، استحمام، روشهای پیشگیری از بارداری، ورزشهای بعد از زایمان، واکسیناسیون، ارتباط جنسی با همسر، علایم خطر در مادر
  - آموزش به مادر در مورد مراقبت از نوزاد شامل: توجه به بند ناف، پیشگیری از هیپوترمی، علایم خطر در نوزاد و کودک نظیر زردی و غیره، پایش رشد کودک، نحوه ماساژ نوزاد بر اساس دستورالعمل مراقبت از نوزاد سالم
  - صدور دستور ترخیص مادران با زایمان طبیعی پس از انجام معاینات لازم و ارزیابیهای بعد از زایمان
  - انجام مراقبت بعد از ختم زود هنگام بارداری و انجام مراقبت بعد از سقط جنین
  - آموزش غربالگری اختلالات تیروئید نوزاد (طبق دستورالعمل)
  - صدور مرخصی استعلاجی زایمان
- تبصره 9: فقط در مواردیکه ماما عامل زایمان باشد.
- تجویز داروها و مکملهای مجاز مطابق لیست پیوست و دستورالعمل

3-4 - وظائف مرتبط با مراقبت از نوزاد در بخش هم اتاقی مادر و نوزاد:

- اندازه گیری قد، وزن، دور سر و دور سینه نوزاد
- بررسی علائم حیاتی
- تزریق ویتامین K1
- شستشوی معده در نوزادان بستری طبق دستورالعمل
- واکسیناسیون
- کمک به مادر در تغذیه نوزاد با شیر مادر

- استحمام نوزاد
- مراقبت از بند ناف

5- شرح وظایف ماما در دوران غیر بارداری

1-5- مشاوره و آموزش

ماما می تواند در کلیه موارد مرتبط با بهداشت باروری به مددجویان (نوجوانان، جوانان، میانسالان و سالمندان) بشرح ذیل ارائه خدمت نماید.

تبصره 10: ارائه خدمات مشاوره‌ای فقط در صورت گذراندن دوره های مربوطه امکان پذیر خواهد بود.

- آموزش و مشاوره بلوغ
- آموزش و مشاوره بهداشت جنسی
- آموزش، مشاوره و غربالگری قبل و بعد از ازدواج
- مشاوره با زوجین در مورد روش‌های مختلف جراحی و غیر جراحی پیشگیری از بارداری مانند: مشاوره و آموزش قبل و بعد از بستن لوله‌ها در زن و مرد، گذاشتن IUD، روش های تزریقی، کاشتنی و ...)
- آموزش و مشاوره تنظیم خانواده در منزل
- آموزش و مشاوره روش‌های تنظیم خانواده پس از زایمان و پس از سقط
- آموزش جامعه برای جلب مشارکت آنان در برنامه‌های بهداشتی باروری به خصوص مشارکت مردان در برنامه‌های تنظیم خانواده
- مشاوره، آموزش و غربالگری قبل از بارداری
- مشاوره و آموزش دوران بارداری، زایمان و پس از زایمان
- مشاوره و آموزش خودآزمایی پستان و غربالگری بیماری‌های پستان
- آموزش واکسیناسیون مادر، نوزاد، شیرخوار و کودک کمتر از هشت سال
- مشاوره و آموزش کودک سالم و بیمار طبق دستورالعمل

تبصره 11: ماما می تواند در مراکز بهداشتی درمانی و بیمارستانها و مراکز حمایتی و حقوقی و قضایی به عنوان مشاور بهداشت باروری (شیردهی، تنظیم خانواده، مشاوره حین ازدواج، طلاق و ...) ارائه خدمت نماید.

- آموزش و مشاوره در خصوص بیماری‌های مقاربتی، ایدز، هپاتیت و رفتارهای پرخطر
- آموزش، مشاوره و غربالگری سرطانهای شایع زنان
- آموزش و مشاوره در ناباروری زوجین
- آموزش و مشاوره در خصوص مسائل و مشکلات عملکرد جنسی
- آموزش و مشاوره در مورد بهداشت سالمندی و یائسگی
- آموزش و مشاوره در صدمات عاطفی به مادر و خانواده نظیر از دست رفتن جنین، نوزاد و کودک
- آموزش و مشاوره در موارد شغلی مرتبط با بهداشت باروری
- آموزش و مشاوره مراقبت از نوزاد به مادر و خانواده
- آموزش و مشاوره در مورد چگونگی مصرف مکمل‌ها

2-5 - معاینات شامل

- گرفتن شرح حال، معاینات فیزیکی، آزمایشهای غربالگری در مراجعین و آموزش به آنان
- انجام معاینات دوره‌ای پستان و غربالگری بیماری‌های مربوطه و ارجاع به پزشک در صورت لزوم
- انجام معاینات دستگاه تناسلی و غربالگری بیماری‌ها و ارجاع به پزشک در صورت لزوم
- انجام دوره‌ای پاپ اسمیر و نیز بررسی سیتولوژیک نمونه
- معاینه نوزاد، شیرخوار، کودک کمتر از 8 سال طبق دستورالعمل
- ارائه سایر روش‌های پیشگیری از بارداری هورمونی و سد کننده (به غیر از روشهای جراحی) با رعایت مراقبت‌ها و معاینات مربوطه

3-5 - ارائه خدمات شامل :

- گرفتن شرح حال، انجام معاینات فیزیکی، درخواست آزمایشات لازم و غربالگری
  - درخواست آزمایشها شامل: انجام پاپ اسمیر، کشت ترشحات واژن، RH ,BG , FBS , GCT, GTT, BS , CBC Diff, HBSAg, HBSAb, HIV , VDRL ,U/A,U/C, BUN , CREATININE ,TRIGLYCERIDE ,CHOLESTROL ,SGPT, SGOT , T3, T4, TSH, FSH, LH, درخواست اسپرموگرام
  - درخواست سونوگرافی برای بررسی وضعیت رحم، تخمدان، وضعیت IUD
  - درخواست ماموگرافی
  - گذاردن انواع IUD و خارج کردن آن
  - ارائه خدمت کلیه روشهای پیشگیری از بارداری (آی یودی، کاندوم، قرص‌های خوراکی، کپسولهای کاشتنی، آمپولهای تزریقی) طبق دستورالعمل
- تبصره 12: انجام آزمایشات لازم قبل از تجویز قرص‌های خوراکی، داروهای تزریقی پیشگیری از بارداری و پس از واکتومی طبق دستورالعمل
- ارائه خدمات سایر روشهای نوین پیشگیری از بارداری به جز جراحی در صورت ابلاغ تنفیذ ارائه آن خدمات توسط
  - ماما از سوی وزارت
  - درمان عوارض ناشی از استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری مانند: تهوع، استفراغ، خونریزی‌های رحمی، لکه بینی، اختلالات قاعدگی و افزایش ترشحات واژینال طبق دستورالعمل
  - درمان عفونت‌های دستگاه تناسلی زنان در حد مجاز
  - درمان ماستیت پس از زایمان با آنتی بیوتیک و اقدامات درمانی تا قبل از تشکیل آبسه، در صورت تشکیل آبسه ارجاع به پزشک
  - انجام واکسیناسیون زنان باردار، واکسیناسیون شیرخواران و کودکان کمتر از هشت سال طبق دستورالعمل
  - ارائه خدمات کودک سالم و بیمار طبق دستورالعمل
  - ارائه خدمات مراقبتی مرتبط با جراحی و بیماریهای زنان در بخش‌های داخلی و جراحی زنان

ماده 3: وظائف در حیطه های آموزشی، پژوهشی، نظارتی و مدیریتی

- ارائه، اجرا و انجام طرحهای پژوهشی (ملی و بین المللی) به عنوان مجری و همکار
  - همکاری در مراکز تحقیقاتی پژوهشی به عنوان پژوهشگر
  - برنامه ریزی و نظارت بر تیم های پژوهشی
  - همکاری در برگزاری کارگاهها، سمینارها و کنگره های آموزشی دانشگاههای علوم پزشکی، دانشکده ها و سازمانها
  - مدرس کارگاهها، سمینارها، کنگره های آموزشی برگزار شده در دانشگاههای علوم پزشکی، دانشکده ها و سازمانها
  - برنامه ریزی، نظارت و آموزش سایر پرسنل تیم بهداشتی و رابطین بهداشتی در خصوص بهداشت باروری
  - آموزش و همکاری در آموزش دانشجویان پزشکی، پیراپزشکی
  - همکاری در برنامه ریزی و نظارت بر برنامه رابطان بهداشتی
  - همکاری در برنامه ریزی و نظارت بر تیم پزشک خانواده در کنار پزشک
  - همکاری در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه تنظیم خانواده براساس پروتکل وزارت بهداشت
  - همکاری در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه میانسالان براساس پروتکل وزارت بهداشت
  - همکاری در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر برنامه سالمندان براساس پروتکل وزارت بهداشت
  - برنامه ریزی مدیریت و نظارت بر بخش های مراقبتی مادران و نوزادان در منزل
  - عضویت و شرکت فعال در کمیته های ارتقاء سلامت مادران و نوزادان
- تبصره 19: فوریت های مامایی با توجه به نوع خدمات آن به عنوان اورژانس داخل بیمارستانی نیز محسوب می شود لذا وظایف ماما، در این موارد نیز تابع وظایف در موارد اورژانس است و کلیه قوانین ارایه خدمات در این زمینه مشمول آن می باشد و در موارد بروز بلایای طبیعی و حوادث غیر مترقبه ماما می تواند جزو تیم خدمات بهداشت باروری را ارایه نماید.

ماده 4: موارد غیر طبیعی ارجاع به پزشک و پیگیری پس خوراند

- نمای جنین غیر از قله سر، قرارهای غیرطبیعی و چند قلوئی
- پیدایش علایم زجر جنین مانند: ضربان قلب کمتر از 110 یا بیش تر از 160 ، نامرتب بودن ضربان قلب، نشنیدن صدای قلب جنین و کاهش حرکات جنین
- پاره بودن کیسه آب به مدت بیش از 6 ساعت
- تب در بارداری و زایمان
- پایین یا بیرون افتادن بند ناف
- الگوی انقباضات غیرطبیعی مانند: طولانی شدن، متوقف شدن، پشت سر هم شدن انقباضات در مراحل لیبر و زایمان (طبق پارتوگراف)
- وجود هرگونه توده و انسداد در مسیر کانال زایمان
- هرگونه سابقه جراحی (سزارین قبلی)، حاملگی غیرطبیعی، سقطهای مکرر و نازایی
- وجود هرگونه خونریزی غیرطبیعی
- فشارخون بالاتر از 140/90 و حملات تشنجی

- فشارخون پایین و بروز علائم شوک
- هر گونه بیماری زمینه ای مادر (گوارش، صرع، کلیه، قلب، ریه، خون، دیابت، روانی، ضعف مفرط و ...)
- حاملگی اول در سن کمتر از 18 سال یا بیش از 35 سال
- وجود علائم پره اکلامپسی و اکلامپسی
- علائم زایمانی قبل از 37 هفته بارداری
- پارگی زودرس کیسه آب قبل از 37 هفته کامل بارداری
- بارداری بیش از 41 هفته
- مادر RH منفی و کومبس غیر مستقیم مثبت
- تب و لرز 24 پس از زایمان
- خونریزی بیش از اندازه و عدم برگشت رحم به اندازه نرمال پس از زایمان
- ترشحات غیرطبیعی و بدبوی واژینال پس از زایمان
- آبنه پستان
- عدم توانایی دفع ادرار 12 ساعت پس از زایمان
- تورم، درد یکطرفه ساق و ران پای مادر بعد از زایمان
- ختم حاملگی در مادران دچار ضعف دید شدید (نمره عینک 9 به بالا)
- هرگونه مورد غیرطبیعی مشاهده شده درآزمایشات و موارد پاراکلینیکی مربوط به جنین و مادر
- اولیگو هیدروآمنیوس و پلی هیدروآمنیوس
- مادران با نمایه توده بدنی غیر طبیعی (بر اساس پروتکل خارج بیمارستانی)
- اعتیاد مادر

ماده 5: شرح وظایف ماماها در دفاتر کار

شایان ذکر است وظایف و توانایی های ماما در غیر دفتر کار قابل تسری به دفتر کار نیز می باشد.

موارد مختص دتر کار عبارتند از:

- بستری زائو و پذیرش مسئولیت زایمان در مراکز خصوصی و دولتی با هماهنگی بیمارستان و پزشک متخصص تبصره 13: انجام زایمان در دفاتر کار یا منازل منحصر" در موارد اورژانسی مجاز می باشد.
- تبصره 14: جهت صدور گواهی ولادت توسط ماما برای زایمان در منازل و دفاتر کار لازم است توسط ادارات نظارت بر درمان دانشگاه های علوم پزشکی هر استان به ادارات ثبت احوال هر شهرستان معرفی شوند. (بدیهی است رعایت قوانین ادارات ثبت احوال کشور بر عهده صادرکنندگان خواهد بود).
- توزیع وسائل پیشگیری از بارداری و ارائه آمار (طبق فرم اداره تنظیم خانواده وزارت بهداشت)
- تبصره 15: در صورت وجود علائمی دال بر غیر طبیعی یا بیمار بودن مراجعین، ماما موظف است با متخصص زنان مشاوره نموده و نتیجه معاینه تخصصی ضمیمه پرونده مراقبتی مادر شده و مراقبتهای دوران بارداری طبق دستور ادامه یابد.

پیشنهاد می شود کلیه ماماها با یک متخصص زنان جهت مشاوره برای اقدامات درمانی و جراحی احتمالی یا ارجاع عقد قرارداد نمایند تا در مواقع اورژانس ارائه خدمات با سرعت بیشتری انجام شود.

تبصره 16: کلیه ماماها دارای دفتر کار می توانند با مراکز خصوصی، دولتی و خیریه دارای بخش زایمان عقد قرارداد نمایند. در شهرهایی که بخش یا بیمارستان خصوصی وجود ندارد ماماها می توانند با هماهنگی ریاست دانشگاه علوم پزشکی مربوطه با بیمارستان های دولتی طبق دستورالعمل وزارت بهداشت عقد قرارداد نمایند .

- صدور گواهی سلامت هایمن (مطابق با قوانین پزشکی قانونی)
  - تجویز داروهای مجاز طبق لیست پیوست
  - انجام تزریقات در دفاتر کار مامایی بر اساس آئین نامه تزریقات و پانسمان وزارت
- تبصره 17: انجام تزریقات منحصرًا" در خصوص داروهای مجاز مندرج در این شرح وظایف می باشد.

ماده 6: داروهای مجاز قابل تجویز توسط ماما

- انواع ویتامین ها به صورت کپسول، قرص، شربت، قطره، پماد
- تبصره 18: تنها می توان ویتامین های گروه B را به صورت آمپول تجویز نمود.
- ترکیبات آهن و مواد معدنی به صورت قرص، کپسول، شربت، قطره خوراکی کودکان
- واکسن کزاز (توکسوئید)، توام بالغین (توکسوئید کزاز و دیفتیری) و سرخچه
- داروهای ضد درد شامل: هیوسین، استامینوفن، مفنمیک اسید، دیکلوفناک، پیروکسیکام ایبوپروفن، ژلوفن، ناپروکسن و ایندومتاسین به صورت قرص، شیفاف، آمپول، کپسول، پماد و ژل (فرم تزریقی دیکلوفناک و پیروکسیکام در بیماران سرپائی غیر مجاز میباشد).
- کلیه محلولهای ضد عفونی
- محلول های تزریقی قندی 5%، قندی- نمکی، رینگر و نرمال سالین
- آنتی اسید و ضد نفخ (آلومینیم ام جی، آلومینیوم ام جی اس، پانکراتین، دایجستيو، دای متیکون، راینیتیدین و سایمتیدین) به صورت قرص و سوسپانسیون
- انواع داورهای ضد تهوع و ضد حساسیت (پرومتازین، متوکلوپرامید، دیفن هیدرامین، آنتی هیستامین دکونژستان) به صورت قرص، شربت، قطره و آمپول .
- ملین ها شامل: بیزاکودیل، پسلیوم، سی لاکس، هیدروکسید منیزیوم MOM به صورت قرص، سوسپانسیون، شربت، شیفاف ، پودر و...
- شربت گایافنزین در دوران بارداری
- آمپول اکسی توسین
- داروهای بی حسی موضعی نظیر لیدوکائین به صورت پماد، ژل و آمپول
- ترکیبات پروژسترونی تزریقی و خوراکی (قرص و آمپول پروژسترون و قرص مدروکسی پروژسترون)
- قرص و آمپول مترژن (داخل عضله)
- قرص و آمپول ویتامین K و کپسول ترانس آمین

- پماد و شیاف آنتی هموروئید
  - پنی سیلین و مشتقات آن شامل ویال های 800000-6.3.3 و LA 1/200/000 ، آمپی سیلین (خوراکی و تزریقی) سفالکسین خوراکی، داکسی سایکلین، آموکسی سیلین (خوراکی و تزریقی)، آزیترومایسین، سفیکسیم، اریترومایسین سفالوتین و کلوگزا سیلین با رعایت ملاحظات تشخیصی مثل حساسیت به پنی سیلین و سابقه آلرژی
  - قرص های کوتریموکسازول، نالیدیکسیک اسید و سیپروفلوکساسین منوط به نتیجه کشت ادرار
  - کلوتریمازول، نیستاتین، میکونازول، بتادین، تریپل سولفا، مترونیدازول، کلیندا مایسین به صورت قرص خوراکی، کرم موضعی، پماد موضعی، سوسپانسیون، شیاف، قرص، ژل و کرم واژینال
  - داروهای ضد خارش ایمن در حاملگی مانند لوسین ژرانیوم، پماد کالامین D, کالامین, تریامسینولون NNG, تریامسینولون, فلوئوسینولون، هیدرو کورتیزون, کالاندولا و دکسپانتنول
  - فلوکونازول به صورت قرص و کپسول
  - آسیکلوویر به صورت پماد و قرص
  - آمپول روگام
  - سولفات منیزیم
  - داروهای مورد نیاز جهت احیا
  - کلیه وسایل و ترکیبات ضد بارداری خوراکی، تزریقی و جلدی موجود در بازار دارویی کشور
  - داروهای گیاهی دارای مجوز وزارت
- این آئین نامه در 6 ماده و 19 تبصره به استناد ماده واحده قانون چگونگی تعیین وظایف و صلاحیت شاغلان حرفه های پزشکی و پیراپزشکی و با کسب نظر سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران به تصویب رسید.

دکتر لنگرانی

وزیر